

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

ЧЕРНІЙ ЛЮДМИЛА ВІТАЛІЇВНА

УДК 371.132 : 37.018.554

**КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТАХ США**

13.00.04 — теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль — 2011

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор,
Морська Лілія Іванівна,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
завідувач кафедри англійської філології.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
Бідюк Наталія Михайлівна,
Хмельницький національний університет,
завідувач кафедри практики іноземної мови та методики
викладання;

кандидат педагогічних наук, доцент
Микитенко Наталія Олександрівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри іноземних мов для природничих
факультетів.

Захист відбудеться 25 лютого 2011 р. о 10 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.03 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою: зала засідань, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

Автореферат розіслано 25 січня 2011 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. М. Мешко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Зміна основних пріоритетів в освіті, необхідність пристосування її до вимог ринкової економіки, інтеграція до світового освітнього простору зробили оновлення системи вищої школи в Україні одним з найважливіших напрямів її реформування. Характерною рисою цього процесу є підвищений інтерес до вивчення досвіду зарубіжних країн. Учені дійшли висновку, що недооцінка важливості підготовки майбутніх учителів спричиняє серйозні наслідки, пов'язані з деградацією трудової та суспільної моралі. Тому у високорозвинених країнах навчання педагогічних працівників належить до пріоритетних напрямів розвитку вищої школи.

У цьому контексті вагомий інтерес становить науково-практичний доробок США, де система розвитку освіти вчителів має беззаперечні здобутки. Протягом останніх десятиліть основним гаслом педагогічної освіти цієї країни є підготовка компетентних учителів. Компетентність дає змогу поєднувати теорію з особистим, соціальним, культурним і творчим досвідом. Тому на зміну застарілій «ЗУНівській» парадигмі прийшла компетентнісно-орієнтована, яка більшою мірою відповідає сучасним вимогам та світовим освітнім стандартам. З огляду на це, дослідження впливу компетентнісного навчання на фахову підготовку майбутніх учителів є актуальним для американської й української освіти.

Обрана тема дослідження пов'язана зі світовими тенденціями (відкритість кордонів, інтеграція, міжнародна співпраця, поширення інформаційних технологій), які актуалізують необхідність вивчення іноземних мов і підготовку відповідних фахівців, бо саме компетентність учителя іноземної мови свідчить про його професійний рівень, а також інтегрує загальні та фахові знання, особистий досвід, поведінку, цінності.

Різні аспекти підготовки вчителів іноземної мови з урахуванням компетентнісного підходу досліджувало чимало зарубіжних учених, зокрема: Б. Менсфілд (компетентність і стандарти), Р. Степлес (природа компетентності), Е. Вулф (компетентність і знання), Б. Росне, Н. Додл, Дж. Купер, Р. Хаустон (компетентнісно-орієнтована освіта вчителів), В. Хантер (мультикультурна освіта в контексті компетентнісно-орієнтованого навчання), Е. Шорт, П. Хеге (концепції компетенцій), Дж. Берк (компетентнісно-орієнтоване навчання).

На пострадянському просторі окремі аспекти компетентнісного підходу вивчали: О. Овчарук (розвиток компетентнісного підходу); Д. Власов, Н. Кузьміна, Н. Матяш (професійна компетентність); О. Пометун, С. Трубачова (запозичення досвіду зарубіжних країн для реалізації компетентнісного підходу); О. Локшина (моніторинг рівня досягнення компетентності); А. Хуторський, І. Зимня (визначення компетенцій); Ж. Вітлін, О. Верещагіна, Ю. Пасов (професійна компетентність вчителя іноземних мов) та ін.

Вивчення наукових джерел і нормативно-правових актів, аналіз практичного досвіду підготовки вчителів іноземної мови в нашій країні засвідчили наявність суперечностей між:

- постійним зростанням вимог до професійної компетентності вчителів іноземної мови та відсутністю єдиного переліку компетенцій;
- необхідністю створення стандартів професійної підготовки і розвитку особистості вчителя та браком чітких критеріїв для їх розробки і впровадження з боку Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України;
- прагненням наблизити українську систему підготовки вчителів іноземної мови до світових і європейських вимог та відсутністю необхідних організаційних, кадрових, матеріальних умов.

Теоретичний аналіз наукових праць показав, що проблему впливу компетентнісного підходу на фахову підготовку учителів іноземної мови на засадах позитивних ідей педагогічної освіти в США ще недостатньо досліджено і розроблено у теоретичному і практичному аспектах.

Таким чином, актуальність проблеми і відсутність наукових досліджень, у яких підготовка вчителів іноземної мови у США на засадах компетентнісного підходу розглядалася б цілісно і системно, зумовила вибір теми дослідження **«Компетентнісний підхід у фаховій підготовці майбутніх учителів іноземної мови в університетах США»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка в межах теми «Теоретико-методичні основи професійної підготовки фахівців в умовах реалізації ідей Болонської угоди» (№ 0108U000536). Тему дисертації затверджено вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 3 від 07.11.06 р.) та узгоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 10 від 26.12.2006 р.).

Мета дослідження полягає у виявленні та обґрунтуванні особливостей структури, змісту і форм професійної підготовки вчителів іноземної мови в університетах США на засадах компетентнісного підходу.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка вчителів в університетах США.

Предмет дослідження: фахова підготовка вчителів іноземної мови в США на засадах компетентнісного підходу.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

1. На основі історико-педагогічного аналізу виявити особливості поетапного впровадження компетентнісно-орієнтованої підготовки вчителів у США.
2. Дослідити сутність понять «компетентність», «компетенція», «компетентний», «компетентнісний підхід», «компетентнісно-орієнтоване навчання» в науково-педагогічній літературі США.

3. Охарактеризувати особливості структури й обґрунтувати модель професійної підготовки вчителів іноземної мови в США на засадах компетентнісно-орієнтованого підходу.

4. Здійснити порівняльний аналіз підготовки вчителів іноземної мови у вищих навчальних закладах США і України та визначити позитивні ідеї педагогічного досвіду американських ВНЗ з метою подальшого використання у вітчизняній системі освіти.

Для вирішення поставлених завдань і досягнення мети було використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* — порівняльно-історичний аналіз, який дав можливість виявити тенденції становлення вищої педагогічної освіти та особливості підготовки вчителів іноземної мови в університетах США; інтерпретаційно-аналітичний метод — для вивчення українських та іноземних джерел із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації; методи теоретичної систематизації, класифікації та узагальнення, які сприяли формулюванню узагальнених висновків й обґрунтуванню практичних рекомендацій; *емпіричні* — вивчення й узагальнення педагогічного досвіду, аналіз навчально-методичної документації (навчальні плани, програми, законодавчі акти), що дали змогу виявити схожі та відмінні риси професійної підготовки вчителів іноземної мови у вищих навчальних закладах США і України; бесіда, інтерв'ю, зорієнтовані на досягнення мети дисертаційного дослідження.

Методологічно-теоретичною основою дослідження є основні положення філософії освіти (І. Зязюн, В. Кремень, Н. Ничкало); порівняльної педагогіки (О. Галус, В. Кравець, Т. Кошманова, А. Сбруева); розвитку професійної освіти в Україні та США (М. Красовицький, Н. Микитенко, В. Поліщук); професійної підготовки вчителя (Є. Барбіна, Н. Бідюк, З. Большакова, І. Козубовська, Л. Морська, Л. Романишина, Н. Сидорчук), дослідження зарубіжних і вітчизняних учених стосовно теоретичних засад розвитку компетентнісної освіти (Н. Бібік, Д. Власов, І. Зимня, О. Овчарук, О. Пометун, А. Хуторський, Н. Додл, Дж. Равен, Е. Шорт, Р. Хаустон), а також дослідження, в яких висвітлено процес становлення вищої школи у США (Р. Беланова, В. Яблонський) та в Україні (П. Гусак, Г. Лактіонова, О. Локшина, Г. Терещук).

Джерельна база дослідження: наукові праці (монографії, статті, дисертації) вітчизняних і зарубіжних учених з проблем педагогічної підготовки вчителів в Україні та США; офіційні документи і матеріали про розвиток педагогічної освіти в США (законодавчо-нормативні акти, навчальні програми, статистичні дані); довідково-енциклопедична література, періодичні педагогічні, психологічні, філософські видання в США; директивні документи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України; банки даних електронних бібліотек США; офіційні Інтернет-сторінки уряду та університетів США.

Науковий пошук здійснювався у 2005—2010 рр.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягає в тому, що:

— *вперше з'ясовано й охарактеризовано* особливості структури (підготовка майбутніх вчителів на рівні університету та оцінка рівня сформованості компетентності на рівні штату), змісту (інтеграція теоретичного і практичного компонентів; елективна система навчання; підготовка до роботи в полікультурному середовищі; гнучкість навчальних програм; обов'язкове вивчення предметів, пов'язаних з інклюзивною освітою), методів (проблемний та кейс-методи, робота в динамічних групах, метод проектів) професійної підготовки вчителів іноземної мови у США;

— *обґрунтовано* організаційну модель підготовки вчителів іноземної мови в університетах США на засадах компетентнісного підходу, цільовий, організаційно-змістовий, процесуальний та оцінно-результативний компоненти якої реалізуються комплексом принципів, методів, організаційно-педагогічних умов тощо;

— *виявлено* особливості здійснення процесу ліцензування і сертифікації вчителів іноземної мови в США (складання ліцензійного тесту з базових, загальних і фахових знань, педагогічної компетенції, педагогічної компетенції з фахового предмета);

— на основі порівняльного аналізу структури, змісту й організації професійної підготовки вчителів іноземної мови у вищих навчальних закладах США й України *визначено* позитивні ідеї для реалізації американського досвіду підготовки вчителів іноземної мови в умовах розвитку компетентнісної освіти нашої країни (диференційована підготовка вчителів іноземної мови для роботи в початковій, середній і старшій школах; консультаційна робота викладачів; елективна система навчання; проходження педагогічної практики; ліквідація академічної заборгованості);

— *набули подальшого розвитку* положення щодо суспільно-історичних і педагогічно-теоретичних аспектів освіти в США. *Введено* в науковий обіг основні положення процесу ліцензування і сертифікації вчителів іноземної мови в США.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що на основі отриманих даних у ході наукового пошуку результатів розроблено спецкурс «*Підготовка вчителів іноземної мови в університетах США на засадах компетентнісного підходу*», що сприятиме вдосконаленню організації підготовки вчителів іноземної мови в університетах України.

Матеріали дослідження можуть бути використані в практичній діяльності викладачів вищої школи під час викладання педагогічних дисциплін (порівняльна педагогіка, педагогіка вищої школи, методика навчання іноземної мови); у системі післядипломної освіти з метою підвищення кваліфікації фахівців; під час розробки методичних рекомендацій щодо вдосконалення процесу підготовки вчителів іноземної мови; у написанні підручників з порівняльної педагогіки.

Одержані результати дослідження **впроваджено** в навчальний процес Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 06/791 від 19.04.2010 р.), Тернопільського експериментального інституту педагогічної освіти (довідка № 128

від 29.04.2010 р.), Полтавського національного педагогічного університету імені Володимира Короленка (довідка № 2136/01—37/03 від 25.05.2010 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 553—40/03 від 28.05.2010 р.).

Особистий внесок дисертанта. Усі результати дослідження, пов'язані з комплексним аналізом фахової підготовки вчителів іноземної мови з урахуванням компетентнісно-орієнтованого навчання в університетах США, отримані дисертантом самостійно. У фахових статтях «Становлення системи педагогічної освіти та підготовка педагогічних працівників в США» і «Структура неперервної освіти США» написаних у співавторстві, дисертанту належить матеріал, що стосується місця і ролі вчителя в американському суспільстві, визначення основних типів вищих навчальних закладів та ступенів освіти в США.

Апробація основних положень, висновків і результатів дослідження здійснювалася шляхом обговорення основних наукових висновків на науково-теоретичних і науково-практичних конференціях: *міжнародних* — «Педагог в теорії» (м. Седльце, Польща, 2006); «Науковий потенціал світу 2006» (Дніпропетровськ, 2006); «Інновації у вищій освіті» (Ніжин, 2007); «Наука та практика 2007» (Полтава, 2007); «Соціокультурна інтеграція в контексті викликів ХХІ ст.» (Київ, 2007); «Викладач і студент: суб'єкт — суб'єктні відносини» (Черкаси, 2008); «Научные исследования и их практическое применение. Современное состояние и пути развития — 2008» (Одеса, 2008); «Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні та за кордоном» (Горлівка, 2009); *всеукраїнських* — «Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм: проблеми теорії і практики підготовки вчителя — вихователя — викладача» (Київ, 2005); «Професіоналізм педагога у контексті європейського вибору України» (Ялта, 2006); *регіональному науково-практичному семінарі* — «Професійна компетентність та компетентності вчителя» (Тернопіль, 2006); *науково-практичному семінарі* — «Порівняльно-педагогічні студії — 2010» (Київ, 2010).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження висвітлено у 15 (13 одноосібних) наукових працях, серед них: 8 — у фахових наукових виданнях, 6 — у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських конференцій, регіональних та науково-практичних семінарів, 1 стаття опублікована в закордонному виданні.

Структура й обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів і висновків до кожного з них, загальних висновків, 19 додатків на 47 сторінках, списку використаних джерел (327 найменувань, з них 165 — іноземною мовою). Загальний обсяг роботи — 262 сторінки. Основний зміст дисертації виконано на 181 сторінці. Робота містить 8 таблиць та 7 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність наукового дослідження; визначено його об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, джерельну базу; розкрито наукову новизну, теоретичне та

практичне значення отриманих результатів; наведено дані про апробацію основних положень; сформульовано результати дослідження та структуру дисертаційної роботи.

У першому розділі — **«Теоретичні аспекти професійної підготовки педагогічних працівників у США»** — подано теоретичний аналіз зарубіжних і вітчизняних джерел, які пов'язані з висвітленням етапів становлення педагогічної освіти, охарактеризовано реалізацію теоретичних аспектів педагогічної освіти в навчальних програмах підготовки вчителів, а також конкретизовано стандарти професійного розвитку вчителя іноземної мови в США.

У результаті проведеного історико-педагогічного аналізу з'ясовано, що процес становлення і розвитку освіти в США відбувався у декілька етапів: 1) 1636—1776 рр. — період заснування першої школи (штат Массачусетс); виникнення коледжів вільних мистецтв (Liberal Arts Colleges) й університетів, які поступово перетворились на науково-дослідні осередки з власною бібліотекою, топографією, лабораторією і гуртожитками; становлення професії вчителя іноземної мови; визначення принципів розвитку вищої освіти на найближчі три тисячоліття (за утворення ВНЗ відповідають місцеві діячі; вища освіта може принести користь усім дітям без винятку, тому коледжі мають бути доступними, якщо не на практиці, то хоча б у теорії). 2) 1777—1862 рр. — популяризація університетів та їх бурхливий розвиток; визначення принципів американської вищої школи: *суверенітет навчального закладу та свобода студентів під час вибору предметів і курсів*, які є основою сучасної гуманістично-демократичної освіти в США; впровадження системи накопичення кредитів; відкриття першої нормальної школи (normal school, 1839), яка започаткувала розвиток педагогічної освіти як окремої ланки, а згодом переросла в педагогічні коледжі підготовки вчителів (teacher's college); розвиток аспірантських шкіл і докторських програм. 3) 1863—1900 рр. — бурхливий розвиток університетів, впровадження нових дисциплін і збільшення кількості студентів поступово перетворило викладання в особливий вид професійної діяльності. На кінець XIX ст. зросла кількість кваліфікованих педагогічних кадрів і вимоги до них (право на викладання у ВНЗ мали лише аспіранти, а починаючи з XX ст. — докторанти (А. Харт). 4) 1901—1950 рр. — створення альтернативних програм вищої професійної освіти і виникнення дворічних педагогічних коледжів; різнорівнева підготовка вчителів (нормальні школи, як нижчий ранг педагогічної драбини, відповідали за навчання вчителів для елементарної школи, коледжі й університети забезпечували працівниками середню школу, а нові магістерські і докторантські школи взяли на себе відповідальність за підготовку шкільних адміністраторів та освітніх працівників, які відповідали за управління навчальним закладом). 5) 1950—1983 рр. — заміна ЗУНівської системи навчання на компетентнісно-орієнтовану (competency based education), яка акцентує увагу на формуванні компетентності як бажаного освітнього результату; визначення основних позицій компетентнісно-орієнтованого підходу: 1) *мета компетентнісно-орієнтованої програми сприяє формуванню компетентності фахівця*; 2) *підтримка значимості обраної мети*

протягом усього навчання; 3) підвищення інтересу до вивчення іноземної мови; 4) зменшення терміну навчання; 5) мотивація студентів до навчання; 6) використання методів активного та проблемного навчання; 7) визначення чинників, які впливають на формування професійної компетентності вчителів; 8) формування вмінь, необхідних для самостійного інтелектуального та професійного розвитку студентів після завершення навчання. 6) 1983 р. — до теперішнього часу — характеризується активним реформуванням педагогічної освіти на рівні уряду США і затвердженням важливих освітніх документів («Нація в небезпеці», «Заклик до зміни в педагогічній освіті», «Америка 2000» тощо). Поступове перетворення компетентнісної освіти на компетентнісно-стандартизовану.

Під час визначення впливу теоретичних аспектів педагогічної освіти (академічна і суспільно-практична спрямованість, процес розвитку дитини, аспект суспільної перебудови) на процес формування навчальних програм підготовки вчителів з'ясовано, що академічна спрямованість передбачає вивчення предметів соціально-гуманітарних і психологічних наук, проходження педагогічної практики у школі. У межах суспільно-практичної спрямованості навчальних програм науковцями запропоновано перелік основних якостей професійного вчителя. Зазначимо, що їх визначення стало одним з перших кроків до запровадження компетентнісно-орієнтованого навчання і формування компетенцій. До традиційних аспектів організації освіти вчителів у США належить також вивчення процесу розвитку дитини, яке дозволяє краще зрозуміти її потреби, поведінку і бажання, а також необхідність урахування суспільної перебудови, що сприяє популяризації вивчення іноземних мов у суспільстві, наближенню процесу навчання до реальних умов

Під час дослідження доведено, що основою сучасної стандартизації освіти в США є компетентнісно-орієнтоване навчання. До стандартів, за якими оцінюють підготовку майбутніх учителів, експерти Національної ради з питань акредитації педагогічної освіти (NCATE) відносять такі групи: 1) професійну компетентність учителя; 2) оцінювання досягнень учнів під час навчання; 3) педагогічний досвід; 4) здатність працювати в полікультурному середовищі.

Проаналізовано стандарти професійного розвитку вчителів іноземної мови у США, які розроблені учасниками Американської ради з питань викладання іноземних мов (ACTFL), схвалені департаментами освіти більшості штатів і покладені в основу процесу розробки навчальних програм. Вони полягають у: розвитку комунікативної компетенції; постійному контролі усних і писемних навичок; накопиченні культурних, лінгвістичних і літературних знань, пов'язаних з мовою, яку вивчають; використанні сучасної методики викладання іноземної мови; обов'язковому проходженню педагогічної практики; зануренні у природне іншомовне середовище.

У другому розділі — **«Компетентнісно-орієнтоване навчання як основа забезпечення професійної компетентності майбутніх вчителів іноземної мови в США»** — уточнено

тлумачення понять «компетентність», «компетенція», «компетентний», «компетентнісний підхід», «компетентнісно-орієнтоване навчання» науковцями США та пострадянського простору; розкрито вплив поетапного впровадження компетентнісно-орієнтованого навчання на підготовку вчителів іноземної мови; обґрунтовано компетентнісно-орієнтовану модель підготовки вчителів іноземної мови в США і з'ясовано особливості їх теоретико-практичної підготовки; визначено сучасні підходи до перевірки рівня сформованості професійної компетентності вчителів іноземної мови в США після завершення навчання у ВНЗ.

На основі аналізу наукових робіт американських авторів (Дж. Берк, Н. Додл, Е. Ешберн, С. Керке, Р. Херіс, Б. Хобарт, Е. Шорт та ін.) конкретизовано поняття «компетентність» і «компетенція». З'ясовано, що серед дослідників немає одностайності щодо трактування суті компетентності. Зокрема, під компетентністю розуміють: 1) поведінку, способи виконання діяльності, досягнення бажаних стандартів (С. Сангі); 2) володіння ситуацією в умовах змінного навколишнього середовища, реагування на навколишні обставини і здатність змінювати їх (Е. Шорт); 3) те, що дозволяє людині практично застосовувати наявні знання й уміння, організувати та планувати роботу, вирішувати нетипові ситуації (Дж. Берк); 4) індивідуалізацію, орієнтацію на результат, що чітко визначає рівень досягнень, а також встановлює стандарти для їх вимірювання, поєднує руки і розум, теорію і практику, загальну і професійну освіту (Р. Херіс, Б. Хобарт, Д. Ландберг).

Беручи до уваги перелічені визначення та власний досвід, у роботі доведено, що *компетентність — це інтеграція знань, умінь, навичок, ставлень, цінностей, досвіду й поведінки, яка індивідуалізує виконання конкретного завдання. Вона є не вродженим, а набутим явищем, має динамічну структуру і залежить від суспільних та особистих потреб. Компетентність належить до загальних характеристик особистості й акцентує увагу на професійному вдосконаленні впродовж життя людини.*

Невід'ємною складовою компетентності є компетенції, які формуються у процесі навчання, діяльності та протягом життя. У США не існує єдиного переліку компетенцій учителя, однак Департамент освіти США розробив так зване ядро основних груп, до складу яких входять: 1) компетенції, пов'язані з навчальним процесом і професійними знаннями; 2) предметні компетенції; 3) компетенції, необхідні для здійснення навчальних планів і стратегій навчання; 4) компетенції оцінки рівня розвитку учнів; 5) компетенції, які створюють основу для подальшого професійного розвитку особистості вчителя.

Під час аналізу наукових праць виявлено, що спільними компонентами професійної компетентності вчителів іноземної мови в США й Україні є: предметна (subject matter/ content competence), загальна (general competence), педагогічна (pedagogical competence), навчально-

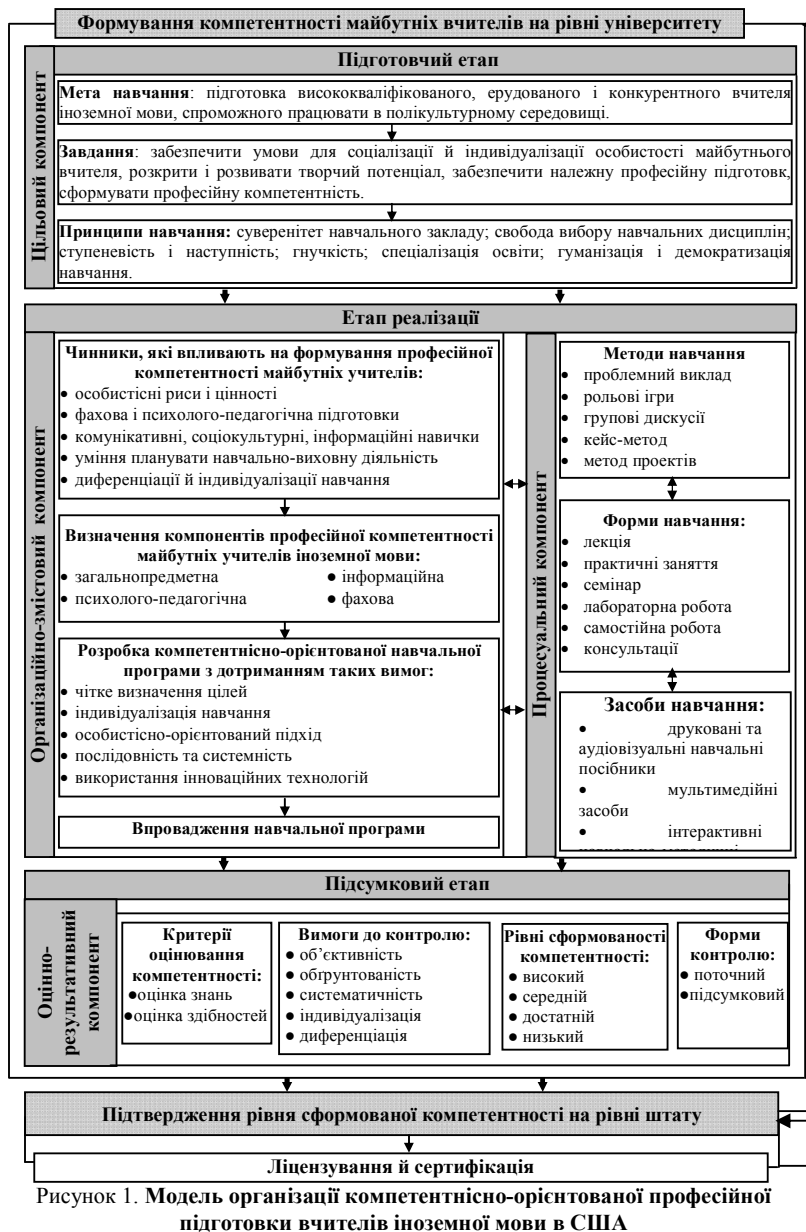
методична (instructional competence), інформаційна компетенції (information competence), компетенція професійного розвитку (professional desposition competence).

У процесі дослідження з'ясовано, що, починаючи з 1970-х рр., на зміну традиційній моделі підготовки фахівців прийшла компетентнісно-орієнтована, яка модернізувала загальноприйняті освітні цінності та стала початком нового етапу розвитку системи освіти США. Впровадження компетентнісного підходу характеризується зміною сукупності установок, цілей, цінностей, технічних засобів тощо, а його модель відображає основні якості молодого фахівця. Відповідно, мета освіти співвідноситься з формуванням базових компетенцій. Отже, американські науковці стверджують, що компетентнісний підхід до професійної педагогічної освіти дає змогу зберегти культурно-історичні й етносоціальні цінності. У цьому випадку компетентність розглядається з точки зору інтеграції інтелектуальних, емоційних і моральних складових особистості. Окрім того, компетентнісно-орієнтований підхід дає змогу подолати традиційну спрямованість освіти, яка передбачає передачу теоретичних знань.

Порівняльний аналіз програм підготовки вчителів іноземної мови в США на засадах компетентнісного підходу свідчить про те, що: компетентнісно-орієнтована програма сприяє систематичному вивченню матеріалу і постійно контролює інтелектуальний розвиток і прогрес студентів; у центрі її уваги — особистість студента; компетентнісно-орієнтована програма виконує один з головних принципів американського суспільства — забезпечує демократичність відносин і свободу вибору.

За результатами узагальнення наукової літератури та навчально-методичної документації обґрунтовано модель організації компетентнісно-орієнтованої підготовки вчителів іноземної мови в США, яка реалізовується на двох рівнях: рівень університету (підготовчий етап, етап реалізації, підсумковий етап) і штату (підтвердження рівня сформованості компетентності) (рис. 1).

Встановлено, що на рівні університету підготовка вчителів іноземної мови в США має як спільні (мета, завдання, принципи, форми і методи навчання; відбір компетенцій та вимоги до розробки навчальних програм; єдність теоретичного і практичного компонентів професійної підготовки; вивчення предметів психолого-педагогічного, методичного та фахового спрямування; проходження педагогічної практики), так і відмінні (складання передреєстраційних тестів; елективна система навчання; визначення фахової спрямованості після дворічного навчання і вільний перехід з одного навчального закладу до іншого; акцент на розвитку самостійної роботи студентів і розвинена система консультаційної діяльності викладачів; способи оцінювання знань і досягнень студентів; обов'язкове вивчення предметів, пов'язаних з інклюзивною освітою) риси порівняно з вітчизняною.

У ході наукового пошуку виявлено, що особливістю, яка якісно відрізняє систему підготовки вчителів іноземної мови в США від вітчизняної, є визначення рівня сформованої професійної компетентності за допомогою процесів ліцензування (licensure) і сертифікації (certification).

Процес ліцензування вчителів іноземної мови у США відбувається на основі тестування базових (basic skills), загальних (general knowledge) і фахових знань (subject matter knowledge), педагогічної компетенції (pedagogical knowledge), педагогічної компетенції з фахового предмета (subject-specific pedagogical knowledge).

Провідною установою, яка відповідає за проведення ліцензування, є штат. Департамент освіти штату (Department of Education) використовує тестові завдання двох розробників: Educational Testing Service (ETS) та National Evaluation System (NES). Відповідно до статистичних даних, 31 штат використовує тести ETS, серії PRAXIS (PRAXIS I — тест базових знань, PRAXIS II

— тест на володіння предметом спеціалізації та професійних знань, PRAXIS III — тест на визначення рівня сформованості професійних навичок), які є складовою частиною процесу ліцензування і сертифікації вчителів у США, 8 штатів користуються ліцензійними тестами NES, а решта штатів продовжують розробляти тестові завдання самостійно або у співпраці з NES.

Проходження ліцензійних тестів є головною умовою отримання сертифікату вчителя іноземної мови у США, який існує в декількох видах: початковий / підготовчий; стандартний; професійний; довічний; альтернативний. Термін дії сертифікату залежить від рівня підготовки, педагогічної майстерності та досвіду вчителя. Вважаємо, що позитивним моментом процесу ліцензування і сертифікації є мотивація вчителів до безперервного самовдосконалення й саморозвитку впродовж життя.

Узагальнення результатів порівняльного аналізу фахової підготовки вчителів іноземної мови в США й Україні, дало підстави стверджувати про наявність спільних підходів до організації навчання. В обох країнах педагогічна підготовка має послідовний характер (бакалавр — магістр) і передбачає паралельне засвоєння академічних, фахових і психолого-педагогічних дисциплін. Основними формами навчання є лекція, семінар, практичне заняття, самостійна робота.

З'ясовано, що в університетах США великого значення надають консультаційній роботі викладачів зі студентами, яка дає змогу диференціювати самостійну роботу. Консультаційне навантаження викладачів часто перевищує сумарне навантаження лекційних і практичних занять. Таким чином, студенти мають змогу звернутися з запитаннями стосовно навчальних планів, методів роботи з книгою, пошуку інформації, виконання наукових досліджень тощо. Тому в США самостійна робота — це вдало спланований процес, який відбувається під керівництвом викладача, повністю забезпечується методично й індивідуалізується залежно від здібностей і підготовки студентів, а також передбачає творчу діяльність із набуття й закріплення наукових знань. Саме самостійна робота сприяє розвитку нових форм навчання (екстернату, дистанційного навчання, безперервної освіти), які з кожним роком стають у цій країні дедалі більш актуальними і популярними.

Під час порівняння змістового компоненту навчальних програм підготовки вчителів іноземної мови в Україні та США не виявлено особливих відмінностей. Як правило, навчальні дисципліни спрямовані на психолого-педагогічну, соціально-гуманітарну, економічну, фахову та практичну підготовку, у межах якої вивчають відповідні предмети: педагогіку, психологію, методику навчання іноземної мови, філософію, політологію, екологію, сучасні інформаційні технології, предмети спеціалізації тощо.

Однак, на відміну від вітчизняних університетів, у США для отримання диплому вчителя необхідно вивчити додаткові дисципліни. До них належать: «Основи освітньої політики», «Планування навчального процесу, навчання та оцінювання», «Навчання дітей з особливими

потребами». Вони пов'язані з теорією організації навчального процесу і дають змогу студентам вміло планувати шкільне навантаження учнів, оволодіти новітніми методиками організації класу, чітко формулювати зміст, цілі та методи навчання, а також об'єктивно оцінити знання учнів. На противагу цьому, у вітчизняних університетах аналогічні дисципліни не є самостійними курсами. Окремі теми входять до складу таких навчальних предметів, як «Педагогіка», «Педагогічна майстерність», «Методика навчання іноземної мови», «Освітні технології». Тому, потрапляючи у шкільне середовище, вчителю-початківцю бракує знань із ведення документації й організації навчання.

На особливу увагу заслуговує досвід обов'язкового вивчення предметів, пов'язаних із навчанням учнів з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітньої школи. Американське суспільство й уряд усіляко підтримують розвиток програм, які сприяють інтеграції таких дітей у звичне середовище. Під час навчання в університетах США студенти не лише засвоюють теоретичний матеріал, а й отримують величезний практичний досвід, необхідний для співпраці з дітьми з особливими потребами. Надзвичайно популярними серед майбутніх вчителів іноземної мови є участь у волонтерських, соціальних і громадських організаціях, робота у школах-інтернатах із дітьми-інвалідами, літня практика в дитячих таборах відпочинку. Таким чином, ще до закінчення навчання американські студенти мають змогу отримати позитивний досвід спілкування з людьми різного соціального, національного й фізичного складу.

Відповідно, результати дослідження дозволяють зробити висновок про те, що адаптація окремих елементів американського досвіду підготовки вчителів іноземної мови до вітчизняних умов (впровадження системи наставництва; організація консультаційної роботи викладачів; розвиток творчих здібностей та мислення студентів та їх мотивація до освіти впродовж життя; інтеграція теоретичного та практичного компонентів; збільшення варіативної складової освітньо-професійної програми; система ліквідації академічної заборгованості; різномірівнева підготовка вчителів іноземної мови (початкова, середня, старша школи); систематична перевірка інтелектуального й особистісного розвитку вчителя після завершення навчання на рівні Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України) лише позитивно вплине на процес реформування педагогічної галузі в нашій країні.

ВИСНОВКИ

Беручи до уваги результати аналізу системи підготовки вчителів іноземної мови на засадах компетентнісного навчання в США й порівнюючи їх із вітчизняними вимогами, сформульовано такі висновки:

1. У результаті історико-педагогічного аналізу встановлено, що розвиток компетентнісної освіти в США пов'язаний з такими етапами: 1) кінець 1960-х — 1970-ті рр. — розробка та впровадження теорії свідомої компетентності Міжнародною американською освітньою

організацією Гордона (US Gordon Training International Organization), яка передбачала чотири етапи: несвідома некомпетентність; свідомо некомпетентність; свідомо компетентність; несвідома компетентність. Формулювання переліку мінімальних компетенцій вчителя іноземної мови; 2) 1980-ті рр. — визначення основних складових професійної компетентності вчителів іноземної мови в США (загальнопредметна, психолого-педагогічна, інформаційна, фахова компетенції) та використання Тесту визначення мінімальної компетентності (Minimum Competency Test) для виявлення достатнього або необхідного рівня компетентності з базових дисциплін (читання, письмо, математика) серед випускників шкіл і ВНЗ; 3) початок 1990-х р. — відбувається поступове поширення компетентнісної освіти в Європі та визначення ключових компетенцій міжнародними організаціями (Міжнародна комісія з освіти для XXI ст., Міжнародна комісія Європейського Союзу, Міжнародний департамент стандартів для навчання, досягнення та освіти тощо).

У процесі дослідження виявлено, що компетентнісно-орієнтоване навчання вчителів іноземної мови є не лише процесом накопичення необхідних професійних знань (фокусування на особистості викладача), а й можливістю їх результативного використання (акцент на особистості студента). На відміну від традиційного, компетентнісний підхід вимагає об'єктивного оцінювання; експериментальної, дослідницької та практичної роботи; демонстрації знань, умінь і навичок студентів; використання методів активного навчання, групової та парної роботи тощо.

2. З'ясовано, що в США не існує єдиного визначення поняття «компетентність». Науковці вважають, що компетентність — це поєднання знань, умінь, ціннісних орієнтацій, які дають змогу виконувати завдання. Узагальнення думок американських науковців дало змогу визначити *компетентність* як інтеграцію знань, умінь, навичок, ставлень, цінностей, досвіду і поведінки, яка індивідуалізує виконання конкретного завдання; є не вродженим, а набутим явищем, має рухливу структуру і залежить від суспільних та особистих потреб; належить до загальних характеристик особистості й акцентує увагу на професійному вдосконаленні впродовж життя людини.

У роботі доведено, що завдяки компетентнісно-орієнтованому навчанню підготовка вчителів іноземної мови у США є результативно-орієнтованою і сприяє розумінню мети вивчення іноземної мови та формуванню фахових знань (предметна компетенція); розвитку комунікативної компетенції (мовна, мовленнєва компетенція); накопиченню культурних, лінгвістичних і літературних знань про мову, яку вивчають (полікультурна компетенція); використанню інформаційно-комунікативних, інформаційно-технічних технологій навчання (інформаційна компетенція) та сучасної методики викладання іноземної мови (методична компетенція); здійсненню міжпредметних зв'язків (загальнопредметна компетенція).

3. Проведене порівняльне дослідження навчальних програм дало змогу виділити низку особливостей підготовки вчителів іноземної мови на прикладі навчальної програми Університету

Іллінойс, США: 1) привабливі умови вступу для іноземних абітурієнтів та європейське визнання отриманих дипломів; 2) можливість підвищення рівня комунікативної компетенції; 3) обрання фахового спрямування після 2-х річного навчання і вільний перехід з одного навчального закладу в інший; 4) індивідуальний графік навчання та участь у плануванні річного навантаження; 5) акцент на розвитку творчого мислення та здібностей.

Структура моделі організації компетентнісно-орієнтованої професійної підготовки вчителів іноземної мови в США передбачає взаємодію таких компонентів: цільового (мета, завдання, принципи), організаційно-змістового (визначення складових професійної компетентності, розробка та впровадження навчальної програми), процесуального (форми, методи, засоби навчання), оцінно-результативного (критерії, вимоги та форми контролю, рівні сформованості компетенції, форми контролю).

Зміст підготовки майбутніх учителів іноземної мови поєднує два аспекти. Інваріантна частина передбачає вивчення загальноосвітніх, базових професійних і психолого-педагогічних дисциплін, проходження педагогічної практики. Варіативний аспект пов'язаний з можливістю обрання фахового спрямування (вчитель іноземної мови для початкової, середньої, старшої шкіл; навчання дорослих). Саме завдяки елективності системи освіти відбувається дотримання принципу вищої школи у США — свобода вибору та гнучкий характер навчальних програм.

4. Дослідження підготовки вчителів іноземної мови на засадах компетентнісної освіти в університетах США дало змогу диференціювати перспективні ідеї для реалізації у вищих навчальних закладах України: побудова навчальних програм з урахуванням індивідуального підходу; збільшення варіативної частини дисциплін; гнучкість навчального навантаження студентів; заміна пояснювально-ілюстративного методу підготовки вчителів на проблемно-пошуковий; посилення контролю за виконанням самостійної роботи; запровадження системи наставництва; обов'язкове вивчення навчальних предметів, необхідних для переходу на інклюзивну освіту; поглиблення соціокультурної компетентності з метою уникнення расової, релігійної чи національної дискримінації; створення незалежних організацій, які займалися б атестацією педагогічних працівників після завершення навчання; підпорядкування системи підготовки вчителів в Україні світовим та європейським стандартам, з метою визнання вітчизняних дипломів.

Проведене дослідження не забезпечує вичерпне вирішення всіх аспектів фахової підготовки вчителів іноземної мови в США на засадах компетентнісної освіти. До питань, які потребують подальшого розвитку вважаємо за доцільне віднести: поглиблене вивчення змістового компоненту навчальних програм, форм і методів навчання вчителів іноземної мови; з'ясування специфіки дистанційної підготовки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Сень Л. В. Становлення системи педагогічної освіти та підготовка педагогічних працівників в США / Л. В. Сень, І. І. Бабин // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики : зб наук. праць / ред. кол. О. Г. Мороз, Н. В. Гузій [та ін.]. — Вип. 3 (13). — К. : НПУ, 2005. — С. 98—102.

2. Сень Л. В. Структура неперервної освіти США / Л. В. Сень, Л. М. Романишина // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. — Тернопіль, 2007. — №1. — С. 44—49.

3. Сень Л. В. Перспективи розвитку американських шкіл / Л. В. Сень // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія : Педагогіка і психологія. : зб. статей. — Вип. 13. — Ч. 2. — Ялта : РВВ КГУ, 2007. — С. 193—198.

4. Сень Л. В. Виникнення та основні етапи розвитку компетентнісно-орієнтованого навчання за кордоном / Л. В. Сень // Нова парадигма : журнал наукових праць / гол. ред. В. П. Бех. — Вип. 65. — Ч. 1. — К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. — С. 371—377.

5. Сень Л. В. Модернізація професійно-педагогічної підготовки вчителів в США / Л. В. Сень // Наукові записки. Серія : Психолого-педагогічні науки / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. — № 4. — Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2007. — С. 148—150.

6. Черній Л. В. Класифікація професійних компетенцій вчителя-початківця зарубіжними науковцями / Л. В. Черній // Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки. — Вип. 136. — Черкаси : Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2008. — С. 84—87.

7. Черній Л. В. Компонентний аналіз компетентнісно-орієнтованої програми підготовки вчителів в університетах США / Л. В. Черній // Наукові праці. Серія : Педагогіка, психологія і соціологія. — Вип. 5 (155). — Ч. I. — Донецьк : ДВНЗ «ДонНТУ», 2009. — С. 46—49.

8. Черній Л. В. Запозичення позитивного досвіду підготовки вчителів іноземної мови у США та його адаптація до вітчизняних вимог / Л. В. Черній // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / за заг. ред. проф. В. І. Сипченка. — Вип. L. — Ч. I. — Слов'янськ : СДПУ, 2010. — С. 163—171.

Статті у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських конференціях, регіональних та науково-практичних семінарах

9. Сень Л. В. Особливості дистанційного навчання студентів у США / Л. В. Сень // Науковий потенціал світу — 2006 : матеріали III Міжнародної наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 18—29 вересня 2006 р.) / Наука и образование (Україна), Руснаучкнига (Росія),

Education and Science (Чехія). — Педагогічні науки. — Т. 16. — Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. — С. 7—10.

10. Сень Л. В. Діяльність викладача вищої школи / Л. В. Сень // Наука та практика — 2007 : зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. (Полтава, 11—15 лютого 2007 р.) / Громадська асоціація “Аграрна наука та практика”. — Полтава, 2007. — С. 226—227.

11. Черний Л. В. Роль информационных и коммуникационных технологий в школьном процессе зарубежья / Л. В. Черний // Научные исследования и их практическое применение. Современное состояние и пути развития 2008 : сб. научных трудов по материалам Международной науч.-практ. конф. (Одесса, 1—15 октября 2008 р.) / Научно-исследовательский проектно-конструкторский институт морского флота Украины [и др.]. — Одесса, 2008. — С. 36—39.

12. Сень Л. В. Про роль вчителя в освітніх процесах США / Л. В. Сень // Професіоналізм педагога у контексті Європейського вибору України : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Ялта, 25—28 вересня 2006р.) / Міністерство освіти і науки України, Міністерство освіти і науки АР Крим, Академія педагогічних наук України, [та ін.]. — Ялта : РВВ КГУ, 2006. — С. 173—176.

13. Сень Л. В. Розвиток компетентісно-орієнтованого навчання за кордоном / Л. В. Сень // Професійна компетентність та компетентності вчителя : матеріали Регіонального наук.-практ. семінару (Тернопіль, 28—29 листопада 2006 р.) / за ред. проф. Г. В. Терещука. — Тернопіль, 2006. — С. 14—16.

14. Черний Л. В. Стандартизація освіти вчителів у США / Л. В. Черний // Порівняльно-педагогічні студії — 2010 : матеріали науково-практичного семінару (Київ, 17 черв. 2010 р.) / Нац. академія пед. наук України, Інститут пед. НАПН України [та ін.]. / за заг. ред. О. І. Локшиної, Н. І. Поліхун. — Київ : Інформаційні системи, 2010. — С. 91—93.

Статті у збірниках закордонних видань

15. Сень Л. В. Основные традиции формирования образования в США / Л. В. Сень // *Pedagog w teorii / pod redakcia naukowa Tamara Zacharuk.* — Siedlce : Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, 2005. — S. 309—311.

АНОТАЦІЇ

Черний Л. В. Компетентнісний підхід у фаховій підготовці майбутніх учителів іноземної мови в університетах США. — Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 — теорія і методика професійної освіти. — Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2011.

У дисертаційному дослідженні проведено комплексне дослідження фахової підготовки вчителів іноземної мови в США. Проаналізовано стандарти професійної підготовки вчителів іноземної мови; конкретизовано сутність понять «компетентність», «компетенція», «компетентний».

Обґрунтовано модель організації компетентнісно-орієнтованої професійної підготовки вчителів іноземної мови в США та виокремлено особливості навчання, ліцензування і сертифікації вчителів. Здійснено порівняльний аналіз структури, змісту та організації професійної підготовки вчителів іноземної мови у вищих навчальних закладах США та України; визначено позитивні ідеї американського досвіду підготовки вчителів іноземної мови для реалізації в умовах розвитку компетентнісної освіти нашої країни.

Ключові слова: фахова підготовка вчителів іноземної мови в США, зміст і структура підготовки вчителів іноземної мови в США, компетентність вчителя, компетенції вчителів іноземної мови, компетентнісно-орієнтоване навчання.

Черний Л. В. Компетентносный подход в профессиональной подготовке будущих учителей иностранного языка в университетах США. — Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 — теория и методика профессионального образования. — Тернопольский государственный педагогический университет имени Владимира Гнатюка, Тернополь, 2011.

В диссертации исследован комплексный подход к профессиональной подготовке учителей иностранных языков в США. Проанализировано стандарты профессиональной подготовки учителей иностранных языков; конкретизировано сущность понятий «компетентность», «компетенция», «компетентный».

Обосновано модель организации компетентно-ориентированой профессиональной подготовки учителей иностранных языков в США, а также выделено особенности обучения, лицензирования и сертификации учителей. Осуществлено сравнительный анализ структуры, содержания и организации профессиональной подготовки учителей иностранных языков в высших учебных заведениях США и Украины; определено позитивные идеи американского опыта подготовки учителей иностранного языка для реализации в условиях развития компетентного образования нашей страны.

Ключевые слова: профессиональная подготовка учителей иностранных языков в США, содержание и структура подготовки учителей иностранных языков в США, компетентность учителя, компетенции учителей иностранных языков, компетентно-ориентированое образование.

Chernii L. V. Competency Based Approach to the Foreign Language Teacher Education in the Universities of the USA. — Manuscript.

Scientific thesis for the Degree of the Candidate of Pedagogical Sciences in the specialty 13.00.04 — Theory and Methods of Professional Education. — Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, 2011.

The dissertation is dedicated to the research of theoretical and methodical grounds of the professional competency-based foreign language teacher education in the higher educational establishments in the USA.

In the investigation the actuality of the research has been grounded; the object, the aim, the tasks and the methods of the work have been determined; the theoretical and practical values of the received results have been revealed.

The results of historical foundations of the teacher education in the USA have been analyzed; content and professional standards of foreign language teacher education have been characterized.

It has been found that competency-based education was introduced in 1970s. It is agreed that it has its roots in teacher education (Burke, Elam, Houston). Later developments extended applications of the idea to elementary schools, to minimum competency standards for high school graduation and vocational education. The main components of competency-based education are «competence» and «competency». According to American scientists «competence» ordinarily is defined as adequacy for a task or as possession of required knowledge, skills, and abilities. In this broad sense it is clear that competence helps to developed well-qualified individuals who possess the required knowledge and skills. The word «competency» has been chosen to indicate an emphasis on the ability to do or demonstrate knowledge.

Competency-based teacher education is a vehicle through which teacher education itself may approximate the model of individualized and personalized instruction that it long has held forth as ideal for education in the school. As in all professions, this preparation involves on the one hand the acquisition of knowledge and the ability to apply it, and on the other the development of the needed repertoire of critical behaviors and skills. Insofar as the knowledge, behaviors, and skills can be identified, they thus become the competency objectives for the teacher education program.

It has been revealed in investigation that competency-based teacher programs demand explicitness of objectives, defined in terms of learner behavior and known to learner and to instructor. Instruction and evaluation of students is focused on and limited by the specified objectives. Program evaluation includes feedback on students achievement related to objectives. It also includes assessment of the viability of those objectives. Such programs make explicit what the certified teacher is able to do. That's why, in a competency-based teacher program the emphasis is placed on exit rather than entrance requirements.

The model of the competency-based foreign language teacher education has been grounded and the peculiarities of the professional training, licensure and certification of future teachers have been extracted.

Theoretical points concerning the aspects of evaluation of teacher's achievements in the USA are scrutinized.

On the basis of comparative analysis of teacher education in the USA and Ukraine the common (scientific degree, liberal art education, majors, minors, field-based experience, methods and forms of teacher education) and specific (attractive entrance conditions for native and foreign students, possibility to plan future curriculum, elective system of education, emphasis on individual work, development of creative thinking, education is practically-oriented, tutorial system, licensure and certification etc.) features have been defined.

The possibilities of use of progressive ideas of the American experience of foreign language teachers in the higher educational establishments of Ukraine have been identified, such as: elective system of education; development of students' creative work and thinking; learning subjects, connected with inclusive education; summer session; participation in charity organization; use of information technologies; development of individual work; creation of independent network dealing with teachers' evaluation.

Key words: professional foreign language teacher education in the USA, content and structure of foreign language teacher preparation in the USA, teacher's competence, competencies of foreign language teachers, competency-based education.

Підписано до друку 20.01.2011 р. Формат 60x84/16.
Папір друкарський. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Замовлення № 5581

Західний регіональний центр інформаційних технологій
"Інфотехцентр", вул. Танцорова, 25, м. Тернопіль.
Тел. 55-05-05